

Kjære alle sammen,

Det er noe spesielt med å stå ved en grav på nasjonaldagen.

Midt i barnetog, flagg og feiring stopper vi også opp for å minnes.

212 år har gått siden vi fikk vår grunnlov. Verdens nest eldste i dag!

Mye takket være mannen vi står ved graven til.

Christian Magnus Falsen «Grunnlovens far» som han kalles, var en av dem som la fundamentet for det vi feirer i dag. En historisk mann for en historisk dag.

Men historien stopper ikke i 1814.

Friheten gjaldt heller ikke alle den gangen.

Kanskje er det nettopp det historien lærer oss: at et samfunn aldri blir helt ferdig utviklet.

Hver generasjon må være med å utvide hvem som får høre til, bli sett og bli beskyttet.

Samtidig viser tiden vi lever i oss at frihet og åpne samfunn ikke kan tas for gitt.

Vi ser en sterk global tilbakegang for demokratier. Det er i dag flere autokratier.

Og selv her hjemme, i Norge som et av verdens mest stabile demokratier, er vi ikke immune.

I år markerer vi 15 år siden terroren rystet oss 22. juli.

“Aldri mer”, sa vi den gangen.

Siden har vi blitt satt på prøve ved flere angrep –

10. august 2019, 25. juni 2022, og 24. august 2025, i fjor, med drapet på Tamima Nibras Juhar fortsatt ferskt i minne. Vi må ikke glemme disse datoene. Hva som skjedde og hvorfor.

De minner oss om at hat, rasisme og ekstremisme fortsatt finnes - også blant oss.

Tiden vi lever i, krever noe av oss. Mer enn takknemlighet og feiring. Den krever at vi ikke blir likegyldige.

Gjennom mitt arbeid ved Demokrativerkstedet på Utøya har jeg møtt tusenvis av unge og voksne som kommer for å lære, minnes og finne håp sammen med andre.

De kommer fra Norge og resten av verden.

Felles for mange av dem er ønsket om å bidra til samfunn med mer menneskeverd og sterkere fellesskap. Det har gitt meg håp.

Men samtidig ser vi at tiden vi lever i også er preget av et hardere ytringsklima.

Unge mennesker som ønsker å delta, møter hat, trusler og hets.

Noen trekker seg unna.

Andre tør ikke delta i det hele tatt.

Det er et tap for samfunnet vårt. Det sies at den virkelige testen på et demokrati er hvordan det behandler sine minoriteter.

I forkant av dagens bekransning har kritikere reist spørsmål ved hvorfor en brun nordmann, barn av innvandrere, en muslim, får stå og holde tale ved Falsens grav. Noen gikk så langt som å skrive at Falsen ville snudd seg i graven.

Jeg velger å tro annerledes.

Falsen var nemlig en som lot seg *bevege* gjennom hans karriere. En viktig egenskap han

hadde var evnen til å tilpasse seg sin samtid, og gjøre det beste ut av den virkeligheten han sto i.

Og jeg tror at dersom han hadde sett Norge i dag; sett mangfoldet, møtt menneskene, kjent på fellesskapet i hans Kristiania, vårt Oslo og i resten av Norge – så ville han vært stolt. Takknemlig.

For det Norge vi feirer i dag, er større enn det som ble skrevet i 1814. Det er et samfunn som har vokst. Som har blitt mer inkluderende. Mer mangfoldig. Og forhåpentligvis mer rettferdig.

Slik velger jeg å se det.

Vi har nemlig et valg om hvordan vi ønsker at samfunnet vårt skal se ut. Et valg om å tro på det gode i mennesker. Tiden vi lever i, er en tid hvor avstanden mellom mennesker lett kan øke.

Derfor må vi aktivt bygge det motsatte: Møteplasser. Dialog. Relasjoner. Tillit. Det er kanskje den viktigste investeringen vi kan gjøre.

For til syvende og sist handler det om hvordan vi møter hverandre. Hvordan vi snakker til og om hverandre. Språket vi bruker. Hvordan vi lytter. Om vi lytter. Hva vi tåler av uenighet. Og hvorvidt vi fortsatt ser hverandre som medmennesker.

Det skjer ikke av seg selv. Det må begynne med vår forestilling, visjon om landet. Og vår visjon for Norge kan ikke være løsrevet fra vår visjon for verden. Det vi er vitne til i verden i dag, med Gaza som det grusomme eksempelet med 20 000 barn drept minner oss om hvor skjør menneskeverdet kan være, hvis ikke reagerer i tide.

Barn med de samme drømmene som våre barn. Om å spise is i sola. Vifte med flagg. Leve uten frykt. Mennesker som ønsker det samme som oss: trygghet og verdighet. Så kjære medborgere tiden vi lever i, krever at vi tar ansvar. Hver dag i små og store handlinger.

Spørsmålet er om vi er villige til det?

Jeg både håper og tror det. Så la oss ta med oss Frode Gryttens ord: hei hei, på tide å stå opp og endre verda!

Gratulerer med dagen!